

Zakon o postopku sodnega in izvensodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank - tretja obravnava

Državni zbor, 22. 10. 2019

Spoštovani poslanke in poslanci. Pred vami je tretje branje predloga Zakona o postopku sodnega in izvensodnega varstva nekdanjih imetnikov kvalificiranih obveznosti bank.

Zakon je namenjen sodnemu varstvu zaradi izbrisa podrejenih obveznic in delnic bank na podlagi odločb Banke Slovenije. Sodno varstvo po drugih osnovah, kot je kršitev pojasnilne dolžnosti v času prodaje teh instrumentov, je bilo vseskozi možno. Nekateri vlagatelji so se odločili tudi za odškodninske tožbe v okviru določb kazenskega zakonika. Tožbe po predlogu tega zakona se vlagajo proti Banki Slovenije, po drugih zakonskih podlagah pa proti poslovnim bankam in njihovim odgovornim osebam.

Z obravnavanim predlogom zakona se odpravljajo neskladja, ki jih je glede učinkovitosti sodnega varstva vlagateljev ugotovilo Ustavno sodišče.

Zato smo pri pripravi zakona in v zakonodajnem postopku vseskozi dosledno izhajali iz ključnih usmeritev Ustavne odločbe iz leta 2016. Ustavno sodišče je naložilo:

1. da se tožnikom omogoči dostop do vseh podatkov, ki so relevantni za oceno pravilnosti izbrisov in izvedenih izrednih ukrepov, za katere je imela pooblastila Banka Slovenije na podlagi ZBan-1,
2. vzpostavitev možnosti kolektivnega sodnega varstva,
3. vzpotavi se obrnjeno dokazno breme na strani Banke Slovenije – to pomeni, da mora centralna banka dokazovati, da je pravilno uporabila zakonske določbe in pravilno izračunala kapitalski primanjkljaj v bankah, ki so bile deležne državne pomoči.

Prav tako je bilo potrebno vzpostaviti procesne določbe, ki bodo na ustavno skladen način in brez retroaktivnega poseganja v pravne podlage, ki so veljale v letu 2013 in 2014, omogočile učinkovito sodno varstvo nekdanjim imetnikom.

To predlagani predlog zakona tudi zagotavlja.

V zakon nismo vnesli zahtev nekdanjih vlagateljev, da retroaktivno posegamo v materialne določbe glede postopkov skrbnega pregleda bank, v metodologijo vrednotenja sredstev ter v uporabo računovodskih standardov. Ta vprašanja bo potrebno razčistiti v postopkih pred sodiščem. Ni nepomembno, da je Banka

Slovenije izvajala izredne ukrepe pred uveljavitvijo enotnega evropskega mehanizma za reševanje bank, zato bo preverjanje normativnih podlag in postopkov, po katerih so bile izvedene cenitve bančnega portfelja, ključno vprašanje, na osnovi katerega bo sodišče ocenjevalo skladnost izvedenih ukrepov s takrat veljavnimi normativnimi podlagami.

Prav tako nismo mogli na drugačen način urediti vprašanja odgovornosti Banke Slovenije, kar je ključno pričakovanje in zahteva tako Banke Slovenije kot Evropske centralne banke.

Ustavno sodišče je pripoznalo 350. a člen takrat veljavnega Zakona o bančništvu in v 120. točki ustavne odločbe ugotovilo, da gre za posebej urejeno odškodninsko odgovornost Banke Slovenije. Zato niti vlada niti zakonodajalec ne moreta predlagati drugačne oblike odgovornosti, saj bi to pomenilo retroaktivni poseg v pravne podlage, ki so veljale v času izbrisa.

Menimo tudi, da predlagane rešitve ne nasprotujejo pravilom glede monetarnega financiranja, saj morebitno plačilo odškodnine ne pomeni monetarne intervencije Banke Slovenije v korist Republike Slovenije. Banka Slovenije je izvedla izbrise kot organ za nadzor in reševanje bank. Njena odgovornost temelji na takrat veljavnem zakonu in evropski ureditvi. Tudi zadnje konzultacije, ki smo jih pretekli teden izvedli v Mednarodnem denarnem skladu skupaj z Banko Slovenije, nam potrjujejo, da so organi za reševanje bank (bank resolution authorities) odgovorni (liable) za izvedene ukrepe delitve bremen. To je dobra praksa, ki jo priporoča IMF in temelji na načelu verodostojnosti, to je sorazmerja med pooblastili in pristojnostmi ter odgovornostjo za izvedene ukrepe.

Zavedamo se tudi pomena finančne neodvisnosti Banke Slovenije, zato smo pri oblikovanju in dopolnitvah predlaganih zakonskih rešitev poskušali najti kompromisno rešitev z oblikovanjem mehanizma za pokrivanje morebiti dosojenih odškodnin. Ta mehanizem predvideva tudi pomemben prispevek Republike Slovenije, kakor tudi določene varovalke v smeri čim manjšega posega v splošne rezerve Banke Slovenije. Predlagani mehanizem, opredeljen v 40. členu predloga zakona, omogoča postopno polnjenje namenskih rezerv, ki bodo lahko podlaga za izplačilo odškodnin, če bodo te dosojene. Predvsem pa ta mehanizem ščiti proračun in davkoplačevalce, ker je za potencilane obveznosti odgovorna Banka Slovenije in bo tudi ta izplačevala odškodnine.

Glede na izražene pomisleke tekom obravnave predloga zakona se zavedamo realne možnosti izpodbijanja zakona ali posameznih določb pred Ustavnim sodiščem. Tudi v takšnem primeru bo lahko zagotovljeno sodno varstvo nekdanjim vlagateljem. Če bo sprožena ustavna presoja posameznih določb zakona, bodo sodni postopki lahko kljub temu potekali.

Na koncu naj poudarim še možnost pavšalne odškodnine, ki jo bodo lahko koristili mali in socialno šibkejši vlagatelji, če se bodo odpovedali tožbi in pristali na pogoje, ki so glede pavšalne odškodnine opredeljeni z zakonom. S tem bo vzpostavljena tudi možnost izvensodne rešitve vprašanja odškodnine brez dolgotrajnih in zahtevnih pravnih postopkov na sodišču.

Ker v tretji obravnavi ni vloženih amandmajev, predlagam, da Državni zbor po predstavitvi stališč poslanskih skupin pristopi k potrditvi zakona.